

DE CULTUS VAN HET GELIJK

DEEL 0

VOORWOORD
EN LEESWIJZER

Colofon:

- Titel: voorwoord en leeswijzer
- Uitgave stichting Dubitatio liberat, Antwerpen/Utrecht,2017
- Emailadres: Info@dubitatioliberat.org
- Geschreven door Maarten van den Oever
- Alle rechten voorbehouden
- Deze uitgave kan kosteloos gedownload worden, als E-boek worden gelezen en ook in print te bestellen tegen kostprijs van print en levering.
- Overnames dan wel weergaves van deze uitgaves dan wel delen daaruit kunnen enkel plaatsvinden na instemming van de uitgever tevens copyrighthouder
- isbn: 9789082464528
- Bestelnummer bij de Stichting Dubitatio Liberat: DL012

Alle uitgaven van de stichting Dubitatio Liberat zijn vanaf 15 januari 2017 te lezen op de website www.dubitatioliberat.org. Papieren versies zijn op aanvraag leverbaar tegen kostprijs inclusief verzendingskosten

www.dubitatioliberat.org

Info@dubitatioliberat.org

Titels en gegevens van de delen

Reeksnummer	Titel	Uitgave nummer	ISBN
0	Voorwoord en leeswijzer	dl0012	9789082464528
1	Hoe zo probleem? Waar of niet waar.	dl003	9789082464535
2	Over cultuur en cultuurkritiek	dl004	9789082464542
3	Zorgen voor elkaar	dl005	9789082464566
4	De graal van de kennis	dl006	9789082464573
5	Waarachtigheid als levenswijze	dl007	9789082464580
6	De tijd beidt niet, dl A: En de wereld schiep God	dl008	9789082464597
	De tijd beidt niet, dl B :Big brother in heaven	dl009	9789492752000
7	Revelatio	dl010	9789082464559
8	Bibliografie en leeswijzer	dl011	9789492752017

Vooraf

Het studieproject dat hier gepresenteerd wordt, *De Cultus van het gelijk*, begon in 2013 als mijn *Brieven aan Michel*¹. Het was en is een gewaagde onderneming om begrip te willen ontwikkelen van de meest basale begrippen die we in ons leven en onze beschaving gebruiken, namelijk 'kennis' en 'kennen', en daarbij inbegrepen het idee 'waarheid'. Het is gewaagd. Niet alleen omdat het begrippen betreft waarbij het bespreken van de bestaande werkelijkheid een taboe is - het betreft voor vele wetenschappers een no-go area - maar ook omdat de bestaande opvattingen daarover in ernstige mate bepaald zijn door de theorema's en paradigma's die religie en wetenschap beheersen.

Hoe kun je er 'out of the box' naar kijken? Dat leek me lastig en dat was het ook en het is natuurlijk altijd de vraag of ik daar goed in geslaagd ben. De aard van mijn werkwijze is die van een speurtocht naar perspectieven op tot nu toe als vaststaand opgevatte stellingen in ons denken over kennis. Per definitie betekent dat dat de uitkomsten van zulk werk optioneel is: zoals ik het schets kun je erover denken, maar het moet niet en er zijn mogelijk andere invalshoeken die ook vruchtbaar zijn. 'Anything goes,' schreef Feyerabend aan het eind van zijn *Against Method*.

Daarom zie ik deze teksten als discussiemateriaal: ik leg ze voor om te laten zien hoe je over dit feitenmateriaal kunt denken en wat je van de interpretatie daarvan kunt leren. Al op voorhand wil ik elke lezer van het materiaal er daarom op wijzen dat ik open sta voor alle kritiek en graag over elk deel van dit materiaal in discussie ga. Jan Assman is daarbij het goede voorbeeld, omdat die in publicaties, die op zijn eerdere boeken volgen, ook de kritische bijdragen van opposanten opneemt, een houding die ik ten zeerste waardeer.

---

¹ Michel Van Nieuwstadt, vertaler van Nietzsche, schrijver van boeken over Menno ter Braak en Walter Benjamin, vertaler van Adorno, schrijver van diverse andere titels, en voorheen ooit mijn leermeester, en sinds lang een minstens heel goede vriend.

Leeswijzer

De structuur van het werk is als volgt.

In de eerste twee delen buig ik me in het eerste deel over de aard van de problemen rondom begrippen als kennis en waarheid, en in het tweede deel buig ik me over de specifieke eigen karakteristieken van de benadering die ik kies.

In het derde deel ga ik in op Plato en het Helleense denken om hem heen en het specifieke probleem dat zij zijn gaan vormen in de geschiedenis van het kennen². De methode is een filologische en daarnaast confronteer ik mijn analyse met de opvattingen die Heidegger en Popper eerder ventileerden over hetzelfde onderwerp.

Het vierde deel gaat in op de discussie rondom de opvatting over kennen en kennis die ontstond na en naar aanleiding van de opkomst van de Akademia, het door Plato gestichte instituut in Athene.

Het vijfde deel heeft betrekking op de omvorming van het Platoonse en Aristotelische gedachtegoed in de filosofische scholen die tussen 400 BCE en het christelijke jaar 0 opbloeden, en dan met name op de relatie tussen scepsis en ethiek die in die periode het overwegende thema vormde.

Het zesde, omvangrijke deel, onderverdeeld naar twee subdelen, behandelt de moeilijke schakel in de historische transformatie van de door de Grieken verworven binding tussen kennen en zijn naar een wereldbeeld waarin vanuit semitische hoek een heel nieuw perspectief op het zijn en het kennen ontstond dat werd gekoppeld aan de ideeën van de Griekse voorgeschiedenis. Het hoofdstuk valt uiteen in twee delen, waarvan het eerste deel de transformatie zelf beschrijft, en het tweede deel de omvorming van die zo ontstane opvatting naar een staatsmacht met wereldlijk bereik.

Het zevende en laatste deel, de revelatio, vat het geschetste historische verloop samen, gevolgd door een aantal overwegingen rond wat er nu gevonden is en rondom de begrippen die daaruit resulterend nu nog relevantie hebben.

Voor de vuist weg gaan lezen, raad ik ten sterkste af. Het komt voor dat er stukken verhalende tekst in dit project zitten die zo gelezen kunnen worden, maar het merendeel van de teksten leent zich daar niet voor. Het zijn meestal teksten waarin ik heb geprobeerd te reflecteren op het historisch materiaal dat beschikbaar is. Dat soort teksten is niet geschikt om als verhaal te lezen omdat je pas in de gedachten komt die ik probeer uit te leggen als je het geduld opbrengt stil te staan bij wat je leest, het boek als het ware nu en dan opzij leggend om bij jezelf na te

---

² Deels kun je zeggen dat de geschiedenis van het kennen historische epistemologie is, maar de zelfopvatting van de bestaande historische epistemologie is te beperkt en mijn notie is dus ruimer.

gaan wat er nu aan betekenis of gedachte wordt neergelegd, voordat je weer verder gaat. Het is vaak eerder kauwen dan lezen.

Het project kan per afzonderlijk deel gelezen worden. De voorgaande en opvolgende hoofdstukken hangen wel alle met elkaar samen, maar dat neemt niet weg dat de thematiek van elk deel op zichzelf begrepen kan worden.

Elk hoofdstuk is indien nodig van een eigen bibliografie voorzien, en op het eind van de reeks is er ook een bibliografie van alle delen geplaatst.

Rest mij nog hen te danken die hebben nagelaten mij het studeren en schrijven in het kader van dit project uit het hoofd te praten en die mij ook vaak met discussies en kanttekeningen en herschrijvingen hebben geholpen: Michel, met zijn altijd zeer korte maar adequate voorstellen het toch maar helemaal anders te doen; Miek, die mijn dagelijkse betogen lang en onverstoort heeft aangehoord en becommentarieerd, en Norma Montulet, die met groot geduld alle wartaal heeft proberen te schrappen die zij in mijn teksten vond, waarvoor ik hen alle drie dus eeuwig dankbaar ben. Zij zullen alle drie blij zijn dat ik bereid ben zelf en uitsluitend de verantwoordelijkheid te dragen voor alles wat hier staat.

De titel van het deel dat u in handen heeft, staat vet- en grootgedrukt in de lijst van titels en delen.